

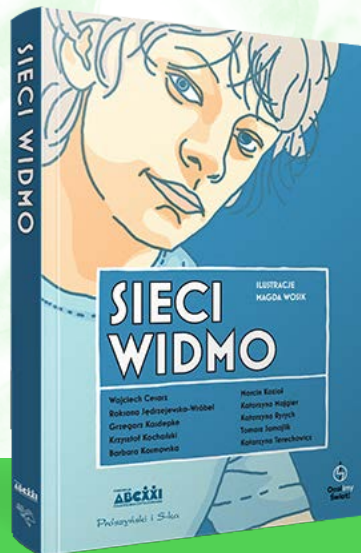

Ocalimy Świat!

Ekoprogram z charakterem
dla uczniów szkół podstawowych

Scenariusz dla klasy VIII

na podstawie opowiadania
Katarzyny Ryrych
„Strategia złoczyńców”
ze zbioru opowiadań

Tematyka ekologiczna

Zatrucie środowiska i jego konsekwencje.
Zaniedbania władz, rola odpowiedzialności
obywatelskiej w zwalczaniu przestępstw ekologicznych.

Wartości moralne do omówienia

szacunek, uczciwość, zaangażowanie

Czas realizacji

2-3 godziny lekcyjne

Scenariusz dla klasy VIII

na podstawie opowiadania Katarzyny Ryrych
„Strategia złoczyńców” ze zbioru opowiadań „Sieci widmo”

MATERIAŁY EDUKACYJNE

- ➔ zbiór opowiadań „Sieci widmo”; opracowanie dot. wartości na końcu zbioru
- ➔ poradnik „Z dzieckiem w świat wartości” Ireny Koźmińskiej i Elżbiety Olszewskiej
- ➔ Wywiad z p. B. Janiszewskim, autorem książki „Śmieci”
- ➔ materiały WWF:
<https://www.wwf.pl/aktualnosci/wywiad-z-panem-bogusiem-janiszewskim-autorem-ksiazki-smieci>
- ➔ materiały dodatkowe:
<https://zielona.interia.pl/przyroda/news-pustynia-atakama-w-chile-stala-sie-gigantycznym-wysypiskiem-,nId,5824128>

POMOCE I NARZĘDZIA

- ➔ rzutnik, ekran
- ➔ pocięte kartki do losowania postaci
- ➔ telefony uczniów
- ➔ programy (opcjonalnie):
<https://bookcreator.com>
https://www.canva.com/pl_pl/

PRZYGOTOWANIE PRZED ZAJĘCIAMI

- ➔ wybierz taką salę, aby łatwo można było w niej przestawiać krzesła

Prowadząc lekcje w oparciu o ten scenariusz, realizujesz podstawę programową

✓ **BIOLOGIA**

Uczeń:

- ✓ interpretuje informacje i wyjaśnia zależności przyczynowo-skutkowe między zjawiskami, formułuje wnioski
- ✓ uzasadnia konieczność ochrony przyrody
- ✓ prezentuje postawę szacunku wobec siebie i wszystkich istot żywych

✓ **JĘZYK POLSKI wymagania szczegółowe dla klas VII–VIII**

Cele ogólne:

- ✓ wykorzystuje w interpretacji utworów literackich odwołania do wartości uniwersalnych związane z postawami społecznymi (...), etycznymi (...)
- ✓ wykorzystuje w interpretacji utworów literackich potrzebne konteksty (...)
- ✓ wyszukuje w tekście potrzebne informacje oraz cytuje odpowiednie fragmenty tekstu publicystycznego, popularnonaukowego lub naukowego
- ✓ gromadzi i porządkuje materiał rzeczowy potrzebny do tworzenia wypowiedzi
- ✓ zgadza się z cudzymi poglądami lub polemizuje z nimi, rzeczowo uzasadniając własne zdanie
- ✓ rozwija umiejętność samodzielnej prezentacji wyników swojej pracy
- ✓ rozwija umiejętność krytycznego myślenia i formułowania opinii

✓ **ETYKA**

Uczeń:

- ✓ posługuje się pojęciami niezbędnymi do charakterystyki działania w aspekcie jego moralnej oceny (...)
- ✓ posługuje się nazwami emocji i uczuć do opisywania przeżyć własnych oraz przeżyć innych osób w kontekście różnych doświadczeń moralnych (...)
- ✓ wykorzystuje pojęcia dyskursu etycznego do analizowania przeżyć, działań i postaw bohaterów powieści, opowiadań, filmów (...)
- ✓ jest świadomy, że przyroda jest dobrem, które należy chronić i uzasadnia potrzebę ochrony przyrody
- ✓ wie, jak można chronić przyrodę, i angażuje się w działania na rzecz ochrony przyrody

PRZEBIEG ZAJĘĆ

- ➔ **Zacznij od sprawdzenia, czy ktoś z uczniów/uczennic przeczytał już opowiadanie „Strategia złoczyńców” lub wie, o czym jest w nim mowa. Poproś takie osoby, by powstrzymały się z odpowiedziami na pytania zadawane w trakcie lektury do czasu, aż nauczyciel przeczyta na głos w klasie cały tekst.**

- ➔ **Zadanie 1**

Zapytaj uczniów, jakie – na podstawie tytułu – mają przypuszczenia co do tematu opowiadania. Zanotujcie na tablicy kilka najciekawszych wypowiedzi.

- ➔ **Zadanie 2**

Zachęć uczniów, by zastanowili się w parach nad pojęciem **strategia** i spróbowali samodzielnie je zdefiniować. Jeśli chcesz ich naprowadzić, wyjaśnij, że chodzi o cele w długiej perspektywie czasowej. Porównajcie zaproponowane przez uczniów opisy znaczenia tego słowa z definicją np. z Wielkiego Słownika Języka Polskiego (w internecie).

Zapytaj teraz, z jakim typem osób i działań kojarzy im się słowo **złoczyńca**. Od jakich słów wywodzi się to pojęcie. Poproś o przykłady działań takich ludzi.

Hałda: Porozmawiaj z uczniami i uczennicami, czy któreś z nich widziało z bliska dużą hałdę z odpadami produkcyjnymi. Jeśli nie, mogą obejrzeć w internecie zdjęcia obrazujące hałdy z odpadami górniczymi lub hutniczymi (np. hałda odpadów pokopalnianych „Szarłota” <https://odtur.pl/atrakcje/rydultowy-halda-gornicza-szarlota-w-rydultowach-39145.html>) oraz przeczytać, jakie są zagrożenia związane z hałdami (szkodliwe opary, roznoszone przez wiatr pyły, osunięcie się stoku, promieniowanie, inne). Jeśli ktoś widział hałdę – czy próbował zbliżyć się do niej lub na nią wejść? Może to było zakazane? Jak wyglądał krajobraz wokół niej? Co było zaskakujące? Czy hałda znajdowała się niedaleko osiedli lub domów mieszkalnych? Czy w pobliżu kopalni, huty, innego zakładu produkcyjnego, który wyrzucał na nią swe odpady? Czy wiedzą, jaki rodzaj odpadów trafił na hałdę?

Po serii tych pytań poproś uczniów, by spróbowali sobie wyobrazić głównych bohaterów opowiadania. Jakich postaci się spodziewają?

- ➔ **Przeczytaj uczniom na głos opowiadanie „Strategia złoczyńców”.**

W trakcie lektury możesz żartobliwie – ale nie złośliwie – skomentować ich przewidywania co do tematu i bohaterów. Pogratuluj tym, którzy wcześniej nie znali tekstu, a których przypuszczenia okazały się trafne lub bliskie prawdy.

PRZEBIEG ZAJĘĆ – Praca z tekstem

➔ Zadanie 3

Wyświetl teraz na ekranie ZAŁĄCZNIK 1. Zapytaj uczniów, w jakich okolicznościach we wsi pojawiła się hałda. Kto o tym zdecydował i dlaczego? Kto był przeciwny i z jakich powodów? Dlaczego stopniowo wśród mieszkańców było coraz mniej przeciwników hałdy (można się domyślać z rozmowy z dziadkiem, że część z nich została przekupiona przez firmę zainteresowaną wyrzucaniem toksycznych odpadów na cudzym terenie).

Zapytaj uczniów w szerszym kontekście – kiedy i dlaczego ludzie godzą się na szkodliwe dla nich rozwiązania? (Gdy nie mają wiedzy, gdy dostają za to duże pieniądze, a problem nie dotyczy ich bezpośrednio, np. hałda jest zlokalizowana daleko od ich domów). Zapytaj, czy uczniowie zetknęli się z przykładami innych działań opartych na podobnym mechanizmie: skoro mogę zarobić, a problem nie dotknie bezpośrednio mnie ani mojej rodziny, nie będę protestować, tylko skorzystam. Zapytaj, co uczniowie sądzą o takich postawach? Czy są uczciwe?

Porozmawiajcie o wartości moralnej, jaką jest **UCZCIWOŚĆ**. Jej opis znajdziesz na m.in. w poradniku „Z dzieckiem w świat wartości”, gdzie są też przykłady zajęć z młodzieżą, które wyjaśniają istotę tej wartości. Poproś, by uczniowie spróbowali zdefiniować tę wartość – co jest w ich przekonaniu jej sednem. Co jest w niej najważniejsze. Wyświetl teraz uczniom na ekranie ZAŁĄCZNIK 5. z opisem tej wartości moralnej. Czy coś jest dla nich zaskakujące? Czy uzupełniliby swoją definicję – i ewentualnie o co? Czy w różnych sytuacjach życiowych, np. podejmując różne decyzje, zastanawiają się, czy ich wybory uczciwe?

➔ Zadanie 4

Porozmawiajcie o uczciwości w opisanym przypadku – czy postawa lokalnych „zwolenników” hałdy była uczciwa? Pewnym sprawdzianem ich uczciwości mogą być pytania:

- ❓ Czy ludzie ci chcieliby i zgodziliby się, by hałda z trującymi odpadami (lub inna uciążliwa inwestycja: autostrada, budowa kopalni, lotniska, elektrowni) powstały w pobliżu ich domu?
- ❓ Czy osoby te chciałyby, żeby wszyscy dowiedzieli się o tym, że korzystają finansowo na jakimś rozwiązaniu, które krzywdzi współmieszkańców, sąsiadów, innych ludzi?

Porozmawiajcie o tym, że pewne inwestycje są potrzebne społecznie i trzeba pod ich budowę z pewnych terenów wysiedlić ludzi lub zapewnić ochronę ich mieszkańcom. Jak zrobić to z poszanowaniem ich zdrowia, własności, interesów? Zbierzcie pomysły i zapiszcie je na flipcharcie.

Powróćcie do opowiadania. Poproś chętnego ucznia o narysowanie na tablicy osi czasu (podobnej jak w ZAŁĄCZNIKU 2.). Wypiszcie wszystkie spostrzeżenia uczniów dotyczące hałdy, możecie dorysować ramki i strzałki. Porozmawiajcie również o tym, jakie mogą być dalsze działania Piotрка i Grzegorza. Może coś trzeba będzie dopisać do historii hałdy, miejscowości, mieszkańców?

➔ Zadanie 5

Zwróćcie uwagę na szerszą kwestię składowania oraz przetwarzania śmieci i odpadów, zwłaszcza toksycznych. Niech uczniowie sprawdzą – mogą poszukać informacji w internecie, np. na stronach organizacji zajmujących się ochroną przyrody itp. – jakie rozwiązania są praktykowane w Polsce

PRZEBIEG ZAJĘĆ – Praca z tekstem

i na świecie. Poproś ich, by się dowiedzieli/zorientowali, na ile te rozwiązania zabezpieczają dobrostan mieszkańców i lokalnego ekosystemu (np. czynne wysypisko nie szkodzi środowisku, a po jego zamknięciu zostaje obsadzone roślinami, przekształcone w park – warto podać przykłady), a na ile polegają jedynie na przesunięciu problemu w czasie lub przestrzeni, czyli na podrzuceniu go innym (tu można podać informacje o wywożeniu toksycznych śmieci z krajów bogatych do biednych krajów Globalnego Południa. Jakie są tego skutki?). O złamaniu jakich wartości moralnych – czyli zasad nastawionych na wspólne DOBRO – świadczą te działania? (Podrzucanie trującego problemu innym jest ewidentnym przykładem łamania takich wartości jak szacunek, uczciwość, odpowiedzialność, przyzwoitość, solidarność, mądrość).

➔ Zadanie 6

Praca z książką „Śmieci” – zachęć uczniów, by połączyli się w minizespoły (po 2-3 osoby). Każdemu zespołowi wręcz fragment wywiadu z Bogusiem Janiszewskim, autorem książki „Śmieci” (ZAŁĄCZNIK 3.). Poproś uczniów, aby dokonali streszczenia tego fragmentu: o czym mówi autor, jakie fakty podaje, przed czym przestrzega. Istotne w dyskusji po przeczytaniu tekstu będzie powiązanie tematu toksycznych odpadów z problemem radzenia sobie z odpadami w szerszym kontekście. W tym momencie możecie porozmawiać również o kwestii segregacji odpadów: dlaczego jest ważna, w czym pomaga, na ile skutecznie zmniejsza problem zaśmiecenia i zatrucia środowiska? Podejmijcie też temat konieczności ograniczenia produkcji śmieci – czyli naszej wspólnej odpowiedzialności za rozwiązanie kwestii nadprodukcji odpadów. Możesz wyświetlić uczniom materiał, do którego link zamieszczony został w Materiałach dodatkowych. Zobaczcie, co dzieje się z nadmiarem ubrań wytworzonych na potrzeby klientów.

➔ Zadanie 7

„Dyskusja w studiu” Przygotuj pocięte kartki z postaciami bohaterów opowiadania (wg ZAŁĄCZNIKA 4.). Zaproś 10 uczniów do wylosowania postaci. Ich zadaniem będzie wejście w rolę wylosowanego bohatera i przyjęcie jego punktu widzenia. Zaproponuj, aby „bohaterowie” przeprowadzili ze sobą rozmowę na temat hałdy, przedstawiając swój pogląd na jej temat – ustawcie krzesła w półokręgu i zróbcie to w konwencji spotkania w studiu w ramach jakiegoś popularnego programu informacyjnego). Rolę moderatora dyskusji możesz przekazać chętnemu uczniowi.

W ćwiczeniu chodzi o to, żeby uczniowie spróbowali przyjrzeć się sytuacji z różnych punktów widzenia, z różnych perspektyw, spojrzeć na problem oczyma kilku osób. Uczniów, którzy nie biorą udziału w „rozmowie w studiu”, tylko są widzami, poproś, aby zapisali na kartkach pytania, które nasuną im się w trakcie wypowiedzi kolegów i koleżanek. Może będą chcieli zapytać o coś burmistrza lub Piotra, Grzegorza albo pana Henryka – nowego nauczyciela biologii. Jakie wątpliwości mają w związku z wydarzeniami w Pogrzebku, czyje zachowanie im się podobało, kto im zaimponował, co spotyka się z ich krytyką? Niech zapiszą, jakie wg nich wartości moralne zostały złamane/naruszone w postępowaniu osób odgrywanych przez uczniów? A kto zachował się przyzwoicie? Zwróćcie szczególną uwagę na SZACUNEK dla własności intelektualnej i dla pracy innych osób (tu: pracy Piotra i Grzegorza) oraz UCZCIWOŚĆ w korzystaniu z cudzej własności intelektualnej. W czym powinna się ona wyrażać? (skorzystajcie z już omówionej definicji uczciwości; wyświetl też uczniom opis Szacunku (ZAŁĄCZNIK 6.).

Po zakończeniu dyskusji koniecznie podziękuj uczniom, zwłaszcza tym, którzy zgodzili się wejść w rolę negatywnych bohaterów i z zaangażowaniem ją odegrali.

Scenariusz dla klasy VIII

na podstawie opowiadania Katarzyny Ryrych
„Strategia złoczyńców” ze zbioru opowiadań „Sieci widmo”

PRZEBIEG ZAJĘĆ – Praca z tekstem

➔ Zadanie 8

Oceniając zachowanie bohaterów, skupcie się teraz na tytule opowiadania. O jakiej strategii tu mowa? Kto jest złoczyńcą wśród bohaterów opowiadania? A może część złoczyńców – sprawców stworzenia hałdy, zwożenia na nią odpadów zagrażających zdrowiu i życiu, braku zabezpieczeń przed jej toksycznym oddziaływaniem na mieszkańców i środowisko – pozostała w opowiadaniu anonimowa? W prawdziwym życiu złoczyńcy często kryją się za plecami innych.

➔ Zadanie 9

Głównym bohaterem opowiadania jest Piotr, ale także Grzegorz odegrał ważną rolę w rozwoju wydarzeń. Zapytaj uczniów, jaki wpływ miał Grzegorz na życie i pracę Piotra? Czego mogą nauczyć się od Grzeška na temat zaangażowania, w jaki sposób ta wartość ujawniła się w jego postępowaniu? Przyjrzyjcie się również pod tym samym kątem Piotrowi, weźcie pod uwagę specyficzną sytuację Piotra i to, z jakimi trudnościami i barierami się mierzył.

✓ Żyj według możliwości – nie ograniczeń.

W jakim stopniu i w jakim znaczeniu to stwierdzenie może odnosić się do Piotra, a w jakim do Grzegorza? Poproś uczniów o uzasadnienie.

*Zdjęcie pochodzi z wystąpienia TED siostry Małgorzaty Chmielewskiej.
Na wózku siedzi podopieczny fundacji, stoi kierownik domu pomocy.*

PRZEBIEG ZAJĘĆ – Praca z tekstem

➔ Zadanie 10

Porozmawiajcie o tym, że zaangażowanie nie zawsze dotyczy i nie musi dotyczyć wszystkich w tym samym stopniu, ale KAŻDY może znaleźć przestrzeń dla własnego wkładu we wspólne DOBRO i oddziaływania. Definicję zaangażowania zawiera ZAŁĄCZNIK 7. Więcej na ten temat znajdziecie w wystąpieniu TED siostry Małgorzaty Chmielewskiej: <https://www.youtube.com/watch?v=b9oQ-vczuj8>

➔ Zadanie 11

Piotr i Grzegorz wykonali bardzo rzetelną pracę. Na podstawie ich badań i zebranych przez nich informacji powstał obszerny raport na temat toksyczności materiałów składowanych na hałdzie, który był na tyle wyczerpujący i poparty wnikliwymi badaniami, że został opublikowany w czasopiśmie naukowym.

Porozmawiajcie teraz o tym, dlaczego autorzy raportu nie mogli cieszyć się tym sukcesem? Komu i dlaczego został on przypisany? Jaką postawą wykazał się dyrektor?

Co uczniowie sądzą na temat osiągania korzyści cudzym kosztem – tutaj: poprzez kradzież cudzej własności intelektualnej – publikację pod własnym nazwiskiem rezultatu pracy badawczej innych osób. Postawa tego złoczyńcy jest tym bardziej haniebna, że dopuścił się tego człowiek zastępujący nauczycielkę wobec chłopca z niepełnosprawnością.

❓ Czy Piotr i Grzegorz ostatecznie odnieśli satysfakcję z tytułu swojej pracy? Jaką?

Warto porozmawiać na temat potrzeby zachowania standardów uczciwości w każdym środowisku, a w sferze nauki i edukacji w szczególności. Znacznie więcej bowiem wymaga się od ludzi, którzy zabiegają o tytuły naukowe i powinni dochodzić do nich w uczciwy sposób, własną twórczą pracą, a także osób, które wychowują młode pokolenie. Jest to też okazja, by przypomnieć uczniom, że jeśli korzysta się z cudzej własności intelektualnej/tekstu/danych, należy to zawsze zasygnalizować poprzez symbol cytatu (cudzysłów) i podanie źródła. Wyjaśnij uczniom, że cytat nie może być zbyt długi – nie można przedstawić pracy jako własnej, jeśli składa się z samych lub zbyt wielu cytatów. Zapytaj uczniów, dlaczego? Poproś, by sprawdzili, jaka jest dopuszczalna liczba znaków z cudzej pracy do bezpłatnego zacytowania (oczywiście z podaniem autora i źródła).

Dodatkowa propozycja aktywności

➔ Zadanie 12

Zaproponuj uczniom wykonanie **MINIPROJEKTU**, którym będzie specjalne wydanie gazety poświęconej tematowi związanemu z ochroną planety. Uczniowie powinni w swoim projekcie zamieścić co najmniej 3 spośród zaproponowanych w ZAŁĄCZNIKU 8. typów materiałów. Bardzo ważne, aby pracując, okazali szacunek dla czyjejś pracy intelektualnej. Porozmawiajcie o konieczności podawania źródeł pozyskanych informacji. Jeśli prace będą prezentowane w formie wydruku tylko w klasie, uczniowie mogą wykorzystać wszelkie materiały dostępne w sieci, ale zawsze z podaniem autora, tytułu i źródła, z jakiego skorzystali. Jeżeli natomiast będą chcieli gazetę opublikować np. na blogu lub na stronie internetowej szkoły, każdy z materiałów źródłowych musi być udostępniony w sieci na odpowiedniej licencji. Bezpłatne i udostępnione na wolnej licencji zdjęcia można znaleźć na platformie <http://pixabay.com/pl> – w ustawieniach należy wybrać Creative Commons, a każde zdjęcie opatrzone musi być przypisem z odniesieniem do autora i właściwej licencji. Jeśli uczniowie opierają się na informacjach zaczerpniętych z sieci, powinni podać, z jakich źródeł korzystają – może będzie to okazja, aby jeszcze raz wspólnie, na przykład z nauczycielem informatyki, porozmawiać o zasadach tworzenia bibliografii czy netografii.

Swoje miniprojekty uczniowie mogą wykonać na kilku spiętych spinaczem kartkach papieru, mogą również wykorzystać dostępne programy bądź aplikacje (np. <https://bookcreator.com>; świetnie również nada się https://www.canva.com/pl_pl/).

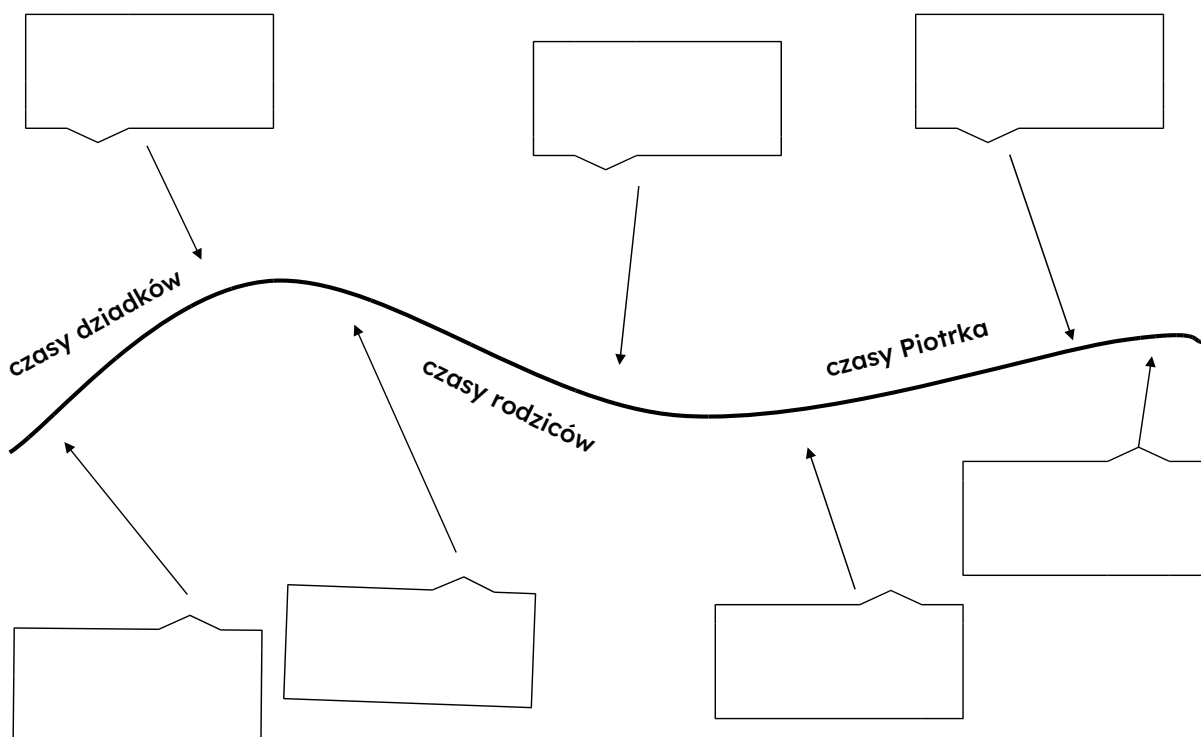
Scenariusz dla klasy VIII

na podstawie opowiadania Katarzyny Ryrych „Strategia złoczyńców” ze zbioru opowiadań „Sieci widmo”

Załącznik 1

Załącznik 2

Załącznik 3

ZOSTAW KANAPKĘ POD KOŁDRĄ, MOŻE MAMA NIE ZAUWAŻY

Pan Boguś Janiszewski¹: To jeden z najpilniejszych aktualnych tematów, a staramy się podejmować w książkach naszej serii tematy ważne tu i teraz. O śmieciach dużo się mówi i słusznie, bo stanowią one coraz większe zagrożenie dla nas, ludzi, dla naszej egzystencji. I to już nie są żarty. Jednocześnie to właśnie dzieci będą ponosić w przyszłości najpoważniejsze skutki niefrasobliwości i zaniechań nas, dorosłych.

Przygotowując się do pisania tej książki, sięgałem po wiele fachowych pozycji. Ich lektura przyprawiła mnie o niepokój. Wygląda na to, że stworzyliśmy sobie potężny problem i teraz nie za bardzo potrafimy go rozwiązać. Dlatego moje główne nadzieje lokuję w młodszym pokoleniu - w dzieciach. Jednocześnie mam wrażenie, że edukacja w tym obszarze wciąż zawodzi. Treści dotyczące ekologii są rozproszone po innych przedmiotach, trochę prezentowane przy okazji, obok. Tymczasem tu chodzi o to, aby dzieciom zrobiło się „zielono” w głowach. Aby budować od podstaw przekonania, nawyki, świat wartości. Na nas dorosłych jest już w pewnym sensie za późno.

WWF Polska: Dlaczego tak dużo śmieciemy? Czy my, Polacy, śmieciemy więcej niż inni? Dlaczego ten problem jest ważny w Polsce?

B.J.: Bo jesteśmy skrajnie krótkowzroczni. Kierujemy się doraźną korzyścią, wygodą. W mniejszym stopniu potrafimy patrzeć dalekosięźnie. Mamy tutaj do czynienia z czymś, co ekonomiści określają mianem „tragedii wspólnego pastwiska”. Ponieważ środowisko jest wspólne, to problem mnie bezpośrednio nie dotyczy. Bo przecież ten jeden plastikowy kubek czy słomka nie wywróci świata do góry nogami. Albo jeden niedopałek rzucony na ulicę. Tyle że takich niedopałków w skali globalnej produkujemy rocznie sześć bilionów.

Z naszej egoistycznej perspektywy problem zaczyna się wtedy, gdy zaczynamy tonąć w śmieciach albo dusić się od smogu. Albo ktoś nam wrzucił pustą butelkę za płot.

Niestety, jesteśmy poniekąd skazani na to, aby uczyć się na własnych na błędach, a i tak kiepsko nam to wychodzi.

Statystyki pokazują, że my, Polacy, jesteśmy w średniej śmiecenia w Europie. Tylko nie wiem, jak te dane dobrze zinterpretować. Każdy polski konsument produkuje w warunkach domowych około kilograma śmieci dziennie. Są kraje w Europie, gdzie produkowane są nawet dwa kilogramy. Jednak pytanie brzmi, co z tymi śmieciami dalej się dzieje? Gdzie one trafiają i jak są przerabiane? Na dziś osiągnęliśmy w Polsce sukces, który polega na tym, że w naszym otoczeniu jest w miarę czysto. Śmieci zeszyły nam z oczu. Nie walają się po parkach, ulicach, nie pałętają pod nogami. Nasze polskie plaże są zadziwiająco cudownie czyste. Ale to dopiero początek drogi. Bo dziś głównym sposobem na poradzenie sobie ze śmieciami w sposób zorganizowany i przemysłowy nie jest recykling, tylko składowanie i spalanie. I tu szacunki badaczy tematu są bezwzględne. Przykładowo z całego plastiku, jaki my, konsumenci, z całą starannością segregujemy, do ponownego przetworzenia trafia dziesięć, może piętnaście procent.

¹ <https://www.wwf.pl/aktualnosci/wywiad-z-panem-bogusiem-janiszewskim-autorem-ksiazki-smieci>, dostęp 11.08.2002 r.

Więc na dziś mogę powiedzieć, że w Polsce i w Europie stworzyliśmy profesjonalny system zamiatania śmieci pod dywan. Podkreślam, to i tak duży sukces, patrząc na problem globalnie.

Stosunkowo łatwo jest zbudować profesjonalną spalarnię, wrzucić tam wszystkie śmieci i je spalić. Ale spalanie to po pierwsze CO₂, po drugie wciąż ryzyko, że nawet najlepsze filtry nie wychwycą wszystkich toksyn, które w tym procesie powstają. Niektórych z nich pewnie jeszcze po prostu nie znamy. Łatwo jest też zbudować profesjonalne składowisko odpadów i tam zwozić śmieci. A gdy się wypełni, zbudować nowe. Jednak to też jest rozwiązanie doraźne. Wrzucamy niedojedzone kanapki ze szkoły za łóżko w przekonaniu, że mama nigdy się nie dowie.

WWF Polska: Jak Pan ocenia świadomość ludzi na temat problemu, jakim jest nadmiar śmieci na naszej planecie?

B.J.: Brutalnie rzecz ujmując, mam wrażenie, że jesteśmy oszukiwani. Albo przynajmniej niedoinformowani. Degradacja środowiska naturalnego poprzez śmieci, toksyczne wylewy, wylesianie, zakwaszanie oceanów, mikroplastik i nanoplastik, który lata w powietrzu, jest w jedzeniu i wodzie, którą pijemy – to nie są jakieś abstrakcyjne problemy. To globalne wyzwania na tu i teraz, wymagające zdecydowanie więcej uwagi, sił i środków. My naprawdę umieramy od zanieczyszczonego powietrza, którym oddychamy.

Jeśli ktoś postanawia rozpalić w swoim domowym piecu płytami wiórowymi albo plastikiem, emituje do środowiska dziesiątki skrajnie toksycznych substancji. Co więcej, to on sam jest najbardziej narażony na ich oddziaływanie. Dla przykładu, rakotwórcze dioksyne, które powstają w takim spalaniu, przenikają z paleniska do pomieszczeń, a wyemitowane z dymem opadają w najbliższej okolicy. Wnikają do gleby, a z niej do roślin. Na przykład pomidorów z przydomowego ogródka. Tych zdrowych, niepędzonych, którymi karmi się potem dzieci czy wnuki. Mam wrażenie, że nasza społeczna wiedza o tych zjawiskach, ale także mechanizmy reagowania, jest wciąż niedostateczna. O wiele więcej wiemy o skutkach zjedzenia muchomorą sromotnikowego, od którego umiera w Polsce kilka, kilkanaście osób rocznie, niż o skutkach wdychania smogu, czego ofiary trzeba liczyć w dziesiątkach tysięcy.

WWF Polska: Czy dzieci są bardziej wrażliwe na ten problem?

B.J.: Dzieci są ciekawe świata i posiadają jakiś dar naturalnej wrażliwości i empatii. Kiedy je obserwuję, mam wrażenie, że naprawdę dotyka je na przykład los cierpiących zwierząt morskich. Tym bardziej uważam, że mądrze poprowadzona edukacja ekologiczna, zwłaszcza w tej grupie, może przynieść długofalowe skutki. A tu potrzebujemy zmiany całego paradygmatu myślenia. Że obok naszego prywatnego interesu i wygody jest coś ważniejszego.

Załącznik 4

➔ Na kartkach powinni znaleźć się następujący bohaterowie:

- mama Piotra
- Piotr
- Grzegorz
- pan Henryk
- weterynarz (nieżyjący już bohater)
- dziadek Piotra
- lekarz z lokalnej przychodni
- dyrektor szkoły
- jeden z uczniów ze szkoły Piotra
- antybohater – nowy nauczyciel biologii

Załącznik 5

UCZCIWOŚĆ to mówienie prawdy i jej poszanowanie, przyznawanie się do błędu lub winy, nieprzywłaszczanie sobie cudzej własności, rzetelność w wykonywaniu swoich obowiązków np. w ramach nauki i pracy, to także równoprawne traktowanie ludzi, bez faworyzowania. Uczciwość bywa trudna. Wymaga odwagi, gdy mamy przyznać się do kłamstwa czy kradzieży lub ujawnić złe praktyki innych, narażając się na ich gniew. Wymaga też namysłu, czy w danej sytuacji formalna uczciwość przyniesie dobro, czy zło. Czasem powiedzenie komuś tzw. prawdy w oczy na temat jego wyglądu czy sytuacji majątkowej jego rodziny, jest zwykłym nietaktem lub okrucieństwem wynikającym ze złych intencji (nie jest wtedy wartością moralną), a czasem głupotą, gdy szczerze informujemy złodzieja, gdzie mamy schowane pieniądze. Jednak poza sytuacjami wyjątkowymi, uczciwość w codziennym życiu buduje wzajemne zaufanie, które jest podstawą ładu społecznego i dobrych relacji pomiędzy ludźmi.

UCZCIWOŚĆ to mówienie prawdy i jej poszanowanie, przyznawanie się do błędu lub winy, nieprzywłaszczanie sobie cudzej własności, rzetelność w wykonywaniu swoich obowiązków np. w ramach nauki i pracy, to także równoprawne traktowanie ludzi, bez faworyzowania. Uczciwość bywa trudna. Wymaga odwagi, gdy mamy przyznać się do kłamstwa czy kradzieży lub ujawnić złe praktyki innych, narażając się na ich gniew. Wymaga też namysłu, czy w danej sytuacji formalna uczciwość przyniesie dobro, czy zło. Czasem powiedzenie komuś tzw. prawdy w oczy na temat jego wyglądu czy sytuacji majątkowej jego rodziny, jest zwykłym nietaktem lub okrucieństwem wynikającym ze złych intencji (nie jest wtedy wartością moralną), a czasem głupotą, gdy szczerze informujemy złodzieja, gdzie mamy schowane pieniądze. Jednak poza sytuacjami wyjątkowymi, uczciwość w codziennym życiu buduje wzajemne zaufanie, które jest podstawą ładu społecznego i dobrych relacji pomiędzy ludźmi.

UCZCIWOŚĆ to mówienie prawdy i jej poszanowanie, przyznawanie się do błędu lub winy, nieprzywłaszczanie sobie cudzej własności, rzetelność w wykonywaniu swoich obowiązków np. w ramach nauki i pracy, to także równoprawne traktowanie ludzi, bez faworyzowania. Uczciwość bywa trudna. Wymaga odwagi, gdy mamy przyznać się do kłamstwa czy kradzieży lub ujawnić złe praktyki innych, narażając się na ich gniew. Wymaga też namysłu, czy w danej sytuacji formalna uczciwość przyniesie dobro, czy zło. Czasem powiedzenie komuś tzw. prawdy w oczy na temat jego wyglądu czy sytuacji majątkowej jego rodziny, jest zwykłym nietaktem lub okrucieństwem wynikającym ze złych intencji (nie jest wtedy wartością moralną), a czasem głupotą, gdy szczerze informujemy złodzieja, gdzie mamy schowane pieniądze. Jednak poza sytuacjami wyjątkowymi, uczciwość w codziennym życiu buduje wzajemne zaufanie, które jest podstawą ładu społecznego i dobrych relacji pomiędzy ludźmi.

Załącznik 6

SZACUNEK jest to grzeszność wobec innych połączone z troską o ich uczucia i dobro. Szacunek należy się każdemu człowiekowi bez względu na jego wiek, płeć, pochodzenie, wiedzę, zawód czy stan posiadania, gdyż wynika z cechy przynależnej każdemu z nas – z godności ludzkiej. Szacunek jest podstawą wszystkich innych wartości moralnych – uczciwości, odpowiedzialności, solidarności, przyjaźni itd. Jeśli ktoś okazuje nam szacunek, czujemy się dobrze w jego towarzystwie. Gdy traktuje nas bez szacunku – natychmiast informują nas o tym nasze uczucia: zakłopotanie, przykrość, gniew. Szacunek powinniśmy okazywać nie tylko innym, ale I sobie. Jeśli nie traktujemy siebie z szacunkiem, mówimy o sobie źle i lekceważymy swoje potrzeby, inni mogą traktować nas podobnie. Szacunek należy się też zwierzętom, roślinom i Ziemi, która jest naszym wspólnym domem. Szacunek jest podstawą dobrych relacji między ludźmi, a także między nami i światem. A to pozwala wszystkim żyć harmonijnie i szczęśliwie.

SZACUNEK jest to grzeszność wobec innych połączone z troską o ich uczucia i dobro. Szacunek należy się każdemu człowiekowi bez względu na jego wiek, płeć, pochodzenie, wiedzę, zawód czy stan posiadania, gdyż wynika z cechy przynależnej każdemu z nas – z godności ludzkiej. Szacunek jest podstawą wszystkich innych wartości moralnych – uczciwości, odpowiedzialności, solidarności, przyjaźni itd. Jeśli ktoś okazuje nam szacunek, czujemy się dobrze w jego towarzystwie. Gdy traktuje nas bez szacunku – natychmiast informują nas o tym nasze uczucia: zakłopotanie, przykrość, gniew. Szacunek powinniśmy okazywać nie tylko innym, ale I sobie. Jeśli nie traktujemy siebie z szacunkiem, mówimy o sobie źle i lekceważymy swoje potrzeby, inni mogą traktować nas podobnie. Szacunek należy się też zwierzętom, roślinom i Ziemi, która jest naszym wspólnym domem. Szacunek jest podstawą dobrych relacji między ludźmi, a także między nami i światem. A to pozwala wszystkim żyć harmonijnie i szczęśliwie.

SZACUNEK jest to grzeszność wobec innych połączone z troską o ich uczucia i dobro. Szacunek należy się każdemu człowiekowi bez względu na jego wiek, płeć, pochodzenie, wiedzę, zawód czy stan posiadania, gdyż wynika z cechy przynależnej każdemu z nas – z godności ludzkiej. Szacunek jest podstawą wszystkich innych wartości moralnych – uczciwości, odpowiedzialności, solidarności, przyjaźni itd. Jeśli ktoś okazuje nam szacunek, czujemy się dobrze w jego towarzystwie. Gdy traktuje nas bez szacunku – natychmiast informują nas o tym nasze uczucia: zakłopotanie, przykrość, gniew. Szacunek powinniśmy okazywać nie tylko innym, ale I sobie. Jeśli nie traktujemy siebie z szacunkiem, mówimy o sobie źle i lekceważymy swoje potrzeby, inni mogą traktować nas podobnie. Szacunek należy się też zwierzętom, roślinom i Ziemi, która jest naszym wspólnym domem. Szacunek jest podstawą dobrych relacji między ludźmi, a także między nami i światem. A to pozwala wszystkim żyć harmonijnie i szczęśliwie.

Załącznik 6

ZAANGAŻOWANIE jako wartość moralna to aktywna postawa wspierania jakiejś dobrej idei, polegająca na inicjowaniu i/lub włączaniu się do działań na jej rzecz. Zaangażowanie nie jest wartością moralną, gdy służy złu (np. przygotowaniu napadu rabunkowego). Samo wewnętrzne sprzyjanie jakiejś sprawie, gdy nic w tej kwestii nie robimy, nie pomaga. Wiele złych rzeczy wydarzyło się i dzieje się dlatego, że tzw. dobrzy ludzie pozostają bierni, wygodni lub obojętni, nie sprzeciwiają się aktywnie złu. Zaangażowanie w dobrą sprawę jest efektem wielu pożądanых cech i zachowań, które można ćwiczyć i wzmacniać: empatii, mądrości, odwagi, gotowości do zrezygnowania ze swojego komfortu, pokonywania nieśmiałości. Ich rozwijaniu sprzyja m.in. wolontariat, a także udział w różnych akcjach np. organizowanych przez uczniów w szkole lub w swojej miejscowości, które uświadamiają otoczeniu ważny problem społeczny lub ekologiczny (np. skutki zanieczyszczenia rzek i mórz, wpływ wycinki lasów na zmianę klimatu).

ZAANGAŻOWANIE jako wartość moralna to aktywna postawa wspierania jakiejś dobrej idei, polegająca na inicjowaniu i/lub włączaniu się do działań na jej rzecz. Zaangażowanie nie jest wartością moralną, gdy służy złu (np. przygotowaniu napadu rabunkowego). Samo wewnętrzne sprzyjanie jakiejś sprawie, gdy nic w tej kwestii nie robimy, nie pomaga. Wiele złych rzeczy wydarzyło się i dzieje się dlatego, że tzw. dobrzy ludzie pozostają bierni, wygodni lub obojętni, nie sprzeciwiają się aktywnie złu. Zaangażowanie w dobrą sprawę jest efektem wielu pożądanых cech i zachowań, które można ćwiczyć i wzmacniać: empatii, mądrości, odwagi, gotowości do zrezygnowania ze swojego komfortu, pokonywania nieśmiałości. Ich rozwijaniu sprzyja m.in. wolontariat, a także udział w różnych akcjach np. organizowanych przez uczniów w szkole lub w swojej miejscowości, które uświadamiają otoczeniu ważny problem społeczny lub ekologiczny (np. skutki zanieczyszczenia rzek i mórz, wpływ wycinki lasów na zmianę klimatu).

ZAANGAŻOWANIE jako wartość moralna to aktywna postawa wspierania jakiejś dobrej idei, polegająca na inicjowaniu i/lub włączaniu się do działań na jej rzecz. Zaangażowanie nie jest wartością moralną, gdy służy złu (np. przygotowaniu napadu rabunkowego). Samo wewnętrzne sprzyjanie jakiejś sprawie, gdy nic w tej kwestii nie robimy, nie pomaga. Wiele złych rzeczy wydarzyło się i dzieje się dlatego, że tzw. dobrzy ludzie pozostają bierni, wygodni lub obojętni, nie sprzeciwiają się aktywnie złu. Zaangażowanie w dobrą sprawę jest efektem wielu pożądanых cech i zachowań, które można ćwiczyć i wzmacniać: empatii, mądrości, odwagi, gotowości do zrezygnowania ze swojego komfortu, pokonywania nieśmiałości. Ich rozwijaniu sprzyja m.in. wolontariat, a także udział w różnych akcjach np. organizowanych przez uczniów w szkole lub w swojej miejscowości, które uświadamiają otoczeniu ważny problem społeczny lub ekologiczny (np. skutki zanieczyszczenia rzek i mórz, wpływ wycinki lasów na zmianę klimatu).

Załącznik 4

➔ Co może znaleźć się w Twojej gazecie:

- ☑ krótki artykuł
- ☑ sondaż z komentarzem
- ☑ list do redakcji
- ☑ wywiad
- ☑ wykresy z komentarzem
- ☑ grafika, infografika z komentarzem
- ☑ ogłoszenie społeczne
- ☑ reportaż z miejsca związanego z tematem
- ☑ relacja/ sprawozdanie z wydarzenia (np. pikniku ekologicznego)

Pamiętaj, że jeśli korzystasz z materiałów napisanych przez kogoś innego – musisz podać źródło Twoich informacji (m.in. autora, tytuł) i zaznaczyć cytaty, jeśli skorzystasz w swojej wypowiedzi z FRAGMENTU czyjejś pracy. Podobnie z grafiką: jeśli wykorzystujesz zdjęcia lub grafiki inne niż wykonane przez siebie, najpierw sprawdź, czy ich twórca pozwolił na ich wykorzystanie (licencja CC), jeśli nie – możesz pokazać je jedynie bliskim lub w szkole, nie możesz publikować swojej pracy w sieci (możesz wykorzystać zdjęcia ze strony <http://pixabay.com>).